

το θέμα

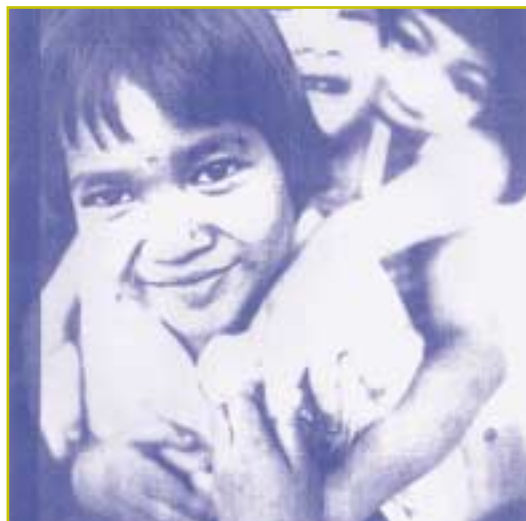
Μη κυβερνητικές οργανώσεις και ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΟΛΙΤΩΝ

Ελευθερία Παρθενοπούλου
Χειρουργός

Στα τελευταία δέκα χρόνια οι ανάγκες της εποχής έχουν οδηγήσει σε μια έκρηξη, θα έλεγε κανείς, δημιουργίας Μ.Κ.Ο. Σε όλον τον κόσμο εκατοντάδες οργανώσεις, εκφράζοντας δεκάδες χιλιάδες εθελοντές, εκπροσωπούν σήμερα το κίνημα της *Κοινωνίας των Πολιτών* που διεκδικεί ένα ουσιαστικό ρόλο στην επίλυση των παγκοσμίων προβλημάτων, της αδικίας, της ανισότητας, της οικολογίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σήμερα οι Μ.Κ.Ο. αποτελούν ένα αναγνωρισμένο και έγκυρο συνεργάτη των μεγάλων διεθνών οργανισμών όπως του ΟΗΕ, της ΕΟΚ, της Διεθνούς Τράπεζας κ.λπ. Δια μέσου των Μ.Κ.Ο. οι διεθνείς οργανισμοί διοχετεύουν το μεγαλύτερο μέρος των κονδυλίων που προορίζονται για ανθρωπιστική και αναπτυξιακή βοήθεια στις τρίτες χώρες αναγνωρίζοντας έμπρακτα την αξιοπιστία, την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνεια των οργανισμών αυτών σε σχέση με τα κονδύλια που διατίθενται απευθείας σε κυβερνήσεις ή τοπικούς παράγοντες. Αλλά και οι κρατικές δομές στις αναπτυγμένες χώρες αναγνωρίζουν τον ρόλο των Μ.Κ.Ο. αρωγής και επιδιώκουν τη συνεργασία τους για την εφαρμογή των προγραμμάτων στις υποβαθμισμένες χώρες ή την υλοποίηση των προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας της ίδιας της χώρας τους. Ασφαλώς η συνεργασία των οργανισμών αυτών, κυβερνητικών και διεθνών, με τις Μ.Κ.Ο. έχει σημαντικούς περιορισμούς, δεδο-

μένου ότι δημιουργεί οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις και αλλοιώνει τον αυστηρά ανεξάρτητο και ουδέτερο χαρακτήρα των Μ.Κ.Ο. με κίνδυνο να τους μετατρέψει σε χειροκροτητές κυβερνητικών επιλογών ή στην καλύτερη περίπτωση σε άβουλα όντα διαχείρισης πόρων για προγράμματα αμφίβολης αποτελεσματικότητας.

Πριν από λίγα χρόνια, η μεγάλη συρροή των εκατοντάδων Μ.Κ.Ο. αρωγής πίσω από τα νατοϊκά στρατεύματα στο Κόσσοβο είναι το καλύτερο παράδειγμα της εξάρτησης αυτής. Δεν έγινε το

* Η κ. Ελευθερία Παρθενοπούλου (τηλ. 2310.566641) είναι υπεύθυνη για τους Γιατρούς του Κόσμου στη Β. Ελλάδα.

ίδιο στο Ιράκ, πράγμα που οφείλεται όμως στην επικινδυνότητα της περιοχής και όχι στη μη διάθεση των Μ.Κ.Ο. να αναλάβουν προγράμματα. Αυτός είναι και ο δικός μας προβληματισμός και η προσπάθεια αντίστασης στις κυβερνήσεις σχετικά με την ανάληψη και πραγματοποίηση χρηματοδοτημένων προγραμμάτων. Βεβαίως, η δυσκολία για εξεύρεση άλλων οικονομικών πόρων πολλές φορές μας οδηγεί στην αποδοχή χρηματοδότησης των προγραμμάτων από κυβερνητικούς φορείς. Τα προβλήματα αυτά μπορούν να περιοριστούν μόνο στον βαθμό που η δράση των Μ.Κ.Ο. ελέγχεται από μια ισχυρή βάση μελών με ουσιαστικό ελεγκτικό ρόλο και πρωτοβουλίες διαμόρφωσης πολιτικής και προγράμματος δράσης που να ανταποκρίνεται στα συμφέροντα των λαών που βρίσκονται σε κίνδυνο και θέλουμε να βοηθήσουμε.

Το Κίνημα της Κοινωνίας των Πολιτών στην Ελλάδα

Στη χώρα μας η ανάπτυξη των Μ.Κ.Ο. καθυστέρησε σημαντικά. Αν και στις δεκαετίες του '50, '60, '70 και '80 αναπτύχθηκε ένα σημαντικό κίνημα φιλανθρωπίας και εθελοντισμού, πολλά από αυτά τα σωματεία εκείνης της εποχής έμειναν στενά εξαρτημένα από εκκλησίες και κράτος. Ο ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, η ΧΑΝ, η ΧΕΝ, οι Πρόσκοποι, οι Οδηγοί και εκατοντάδες άλλα σωματεία, παρά την αναμφισβήτητη προσφορά τους στον πάσχοντα συνάνθρωπο σε δύσκολες για τη χώρα μας εποχές, δεν ξεπέρασαν το επίπεδο της φιλανθρωπίας και της ελεήμονος προσφοράς σε αναξιοπαθούντα άτομα στα πλαίσια της κοινωνίας, χωρίς το στοιχείο της ανάδειξης της συνολικότητας του προβλήματος της ανεπάρκειας της κοινωνικής πρόνοιας.

Η ένταξη της χώρας μας στην ΕΟΚ και η επαφή μας με το πνεύμα των διεθνών Μ.Κ.Ο. οδήγησε στη δημιουργία και στην Ελλάδα ενός αριθμού σύγχρονων Μ.Κ.Ο. στα πρότυπα των μεγάλων διεθνών οργανισμών αρωγής. Εντούτοις, σύντομα εμφανίστηκαν και στην περίπτωση αυτή φαινόμενα δημιουργίας Μ.Κ.Ο. οι οποίες, χωρίς να προσφέρουν σημαντικό έργο, χρησιμοποίησαν κονδύλια κρατικά όχι πάντα με τον τρόπο που έπρεπε. Στα αρνητικά αυτά φαινόμενα θα θέλαμε να προσθέσουμε και τη συμμετοχή στελεχών των Μ.Κ.Ο. στα ψηφοδέλτια των κομμάτων και τη χρησιμοποίηση των Μ.Κ.Ο. σαν προθάλαμο για

την αναρρίχηση σε πολιτικά και κομματικά αξιώματα. Είναι λυπηρό οι τιμητές της ανεξαρτησίας και της αυτεξουσιότητας των Μ.Κ.Ο. να αποδεικνύονται πιόνια στη σκακίερα του καθημερινού πολιτικού παιχνιδιού της εξουσίας. Ανεξάρτητα από τα λυπηρά αυτά φαινόμενα, το κίνημα των Μ.Κ.Ο. στη χώρα μας αναπτύσσεται και ισχυροποιείται. Η ελληνική πολιτεία έχοντας αντιληφθεί την ισχύ και τη σημασία της *κοινωνίας των πολιτών*, αλλά και για να ευθυγραμμιστεί με τα διεθνή πρότυπα προχώρησε σε κάποια προσπάθεια συντονισμού και ομαδοποίησης των ελληνικών Μ.Κ.Ο. Η δημιουργία στο ΥΠ.ΕΞ της Υ.Δ.Α.Σ. (Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας) καθώς και η δημιουργία του κυβερνητικού οργάνου «HELLENIC AID» που διαδέχθηκε τον οργανισμό «FOCUS» για την παρέμβαση στο Κόσοβο δίνουν το στίγμα των προσπαθειών εκσυγχρονισμού της ελληνικής διοίκησης στα πρότυπα των ευρωπαϊκών αντίστοιχων οργανισμών. Τέλος, το Υπουργείο Εσωτερικών αναλαμβάνει πρωτοβουλίες ενεργοποίησης της κοινωνίας των πολιτών σε ζητήματα πολιτικής προστασίας, πρόνοιας για πληθυσμούς ΡΟΜ, μειονότητες κ.λπ. Το γραφείο του «Συνήγορου του Πολίτη» δείχνει ολοένα και περισσότερα δείγματα συνεργασίας με τις Μ.Κ.Ο. Οι Γιατροί του Κόσμου θα συνεχίσουμε να παρακολουθούμε με προσοχή την προσπάθεια δημιουργίας στη χώρα μας ενός πραγματικά ανεξάρτητου και ακηδεμόνευτου κινήματος εθελοντισμού και θα υποστηρίξουμε κάθε σχετική προσπάθεια.

ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ασφαλώς οι παγκόσμιες συνθήκες σήμερα δεν είναι ίδιες με εκείνες της προηγούμενης δεκαετίας και ο ρόλος των οργανώσεων αρωγής πρέπει και αυτός να αλλάξει και να προσαρμοστεί στις ανάγκες των καιρών. Οι Γιατροί του Κόσμου ήδη τα τελευταία χρόνια προσαρμόζουμε τις επιλογές μας στις νέες αυτές απαιτήσεις.

Α) Για μεγάλα πανεθνικής εμβέλειας προγράμματα

Οι Γιατροί του Κόσμου βαδίζουν στα μέσα της δεύτερης δεκαετίας της ύπαρξής τους στην Ελλάδα και ήδη έχουν αντιληφθεί την ανάγκη παρέμβασης όχι πια ευκαιριακά σε τοπικό επίπεδο, αλλά συμμετοχής στη διαμόρφωση της συνολικής κρατικής πολιτικής της υγείας σε θέματα

προστασίας ευπαθών πληθυσμών. Στα πλαίσια αυτά εντάσσεται η εκστρατεία πρόληψης ιωδιοπενίας στο Αζερμπαϊτζάν και της αντιμετώπισης της φυματίωσης στο Σακί του Αζερμπαϊτζάν, καθώς και της αντιμετώπισης της μεσογειακής αναιμίας στην Ιορδανία. Αλλά και στην Ελλάδα οι προτάσεις των Γιατρών του Κόσμου για την αντιμετώπιση του προβλήματος των Ρομά υιοθετήθηκαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Εσωτερικών, ενώ οι προτάσεις μας για τη δημιουργία Ανοιχτών Πολυϊατρείων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη για την περίθαλψη κοινωνικά αποκλεισμένων αποτελούν μια ουσιαστική συμβολή στη συνολική κρατική κοινωνική πρόνοια. Ας μην παραλείψουμε όμως να μιλήσουμε και για την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και για τον εμβολιασμό απομακρυσμένων ακριτικών περιοχών.

Β) Το AIDS, πρώτη προτεραιότητα των Γιατρών του Κόσμου

Σε συνεργασία με το διεθνές τμήμα της οργάνωσής μας βάζουμε στη δεκαετία που έρχεται τον αγώνα ενάντια στο AIDS στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός μας. Οι πολιτικές της μείωσης των κινδύνων από τη χρήση ενδοφλεβίων ουσιών, της πρόληψης και της ενημέρωσης των πληθυσμών της Αφρικής και της Ασίας αλλά και των δρόμων των μεγαλουπόλεων της πατρίδας μας είναι από πρώτα θέματα στην ατζέντα μας.

Γ) «Αλυσίδα Ελπίδας» και προγράμματα εσωτερικού

Οι Γιατροί του Κόσμου, θέλοντας να συμμετέχουν στην προβολή της Ελλάδας του ανθρωπισμού και της φιλοξενίας και θέλοντας να προβάλλουν τα ελληνικά νοσοκομεία στο εξωτερικό, πρότειναν να υλοποιήσουν το πρόγραμμα «Αλυσίδα Ελπίδας» μεταφέροντας παιδιά από εμπόλεμες περιοχές (Βαλκάνια και τώρα τελευταία Ιράκ) και με τη βοήθεια του ΥΠ.ΕΞ. και του Υπ. Υγείας θεραπεύουν δύσκολα περιστατικά παιδιών που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν στις χώρες τους.

Επιγραμματικά να αναφέρουμε και τα υπόλοιπα προγράμματά μας στην Ελλάδα, προγράμματα που βοηθούν και συμπληρώνουν την κρατική πολιτική κοινωνικής πρόνοιας.

Εκτός από το Ανοιχτό Πολυϊατρείο Αθήνας και Θεσσαλονίκης που αναφέρθηκε, όπου πολλές

φορές η ημερήσια δραστηριότητά μας συγκρίνεται με την ημερήσια κίνηση εξωτερικών ιατρείων ενός νοσοκομείου, έχουμε να παρουσιάσουμε το Κέντρο Υποδοχής Προσφύγων στην Αθήνα, το πρόγραμμα SOS POM σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη στην οποία μάλιστα η παρουσία μας και η παρέμβασή μας υπήρξε καθοριστική για την υλοποίηση του προγράμματος μετεγκατάστασης 1800 POMA από τα άθλια παραπήγματα της κώτης του Γαλλικού ποταμού στις νέες εγκαταστάσεις της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης στο στρατόπεδο Γκόνου. Στην Αθήνα επίσης οι Γιατροί του Κόσμου πρωτοστάτησαν στη στήριξη των καταυλισμών του Ασπρόπυργου, Λιοσίων, Χαλανδρίου και Αγίας Παρασκευής.

Πρόγραμμα ΔΡΟΜΟΙ της ΑΘΗΝΑΣ και ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Με τις κινητές μας μονάδες σε τακτά διαστήματα βρισκόμαστε με γιατρούς, ψυχολόγους και κοινωνιολόγους κοντά στους εξαρτημένους τοξικομανείς προσπαθώντας να τους κάνουμε να αισθάνονται ότι έχουν δίπλα τους ανθρώπους που τους νοιάζονται και τους στηρίζουν.

Πρόγραμμα ΛΗΤΩ

Παιδο-οδοντιατρική μονάδα για παραμεθόριες άγονες περιοχές, προσφορά της Vodafone.

Πρόγραμμα κατά του Trafficking.

Πρώτος και μοναδικός ξενώνας στην Ελλάδα για την υποδοχή και στήριξη γυναικών, θυμάτων του σύγχρονου δουλεμπορίου.

Άλλωστε η προσφορά μας στην ενημέρωση των νέων και των συλλόγων σχετικά με τον εθελοντισμό και τους τρόπους πολιτικής προστασίας σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών είναι ουσιώδης και συνεχόμενη.

Δ) Προγράμματα εξωτερικού

Ήδη από το 1998 η κρίση στα Βαλκάνια υπήρξε το επίκεντρο του ενδιαφέροντός μας. Στα πλαίσια της εφαρμογής της προληπτικής ανθρωπιστικής πολιτικής βρεθήκαμε στη γείτονα χώρα πριν τα σύννεφα του πολέμου σκεπάσουν την ΠΓΔΜ. Το ίδιο συνέβη και στον πόλεμο του Ιράκ. Ήμασταν εκεί πριν από τον βομβαρδισμό και συνεχίζουμε να είμαστε η μόνη οργάνωση παγκοσμίως που, αφηφώντας τους κινδύνους, συνεχίζουμε τα προγράμματά μας. Η παρουσία των ΓτΚ στην Τουρκία αποτελεί υπόδειγμα συνεπούς και

αποτελεσματικής ανθρωπιστικής δράσης. Η πρώτη ομάδα των ΓΤΚ βρέθηκε στην περιοχή του σεισμού στη Γιάλοβα δύο μόλις εικοσιτετράωρα μετά την καταστροφή. Κατορθώσαμε να προωθήσουμε πολλούς τόνους ανθρωπιστικής βοήθειας και προσφέραμε ανυπολόγιστες υπηρεσίες στους σεισμοπαθείς. Ήμασταν εκεί για δύο μήνες. Το ίδιο έγινε και με τον σεισμό στο Bingöl της Ανατολίας. Η σταθερή αυτή παρουσία των ΓΤΚ στη γειτονική χώρα αποτελεί την πιο σταθερή γέφυρα φιλίας και αλληλοκατανόησης. Βοήθησε αποτελεσματικά στη μείωση της έντασης και της καχυποψίας και είναι ίσως το καλύτερο δείγμα της συμβολής της «διπλωματίας» των πολιτών στην οικοδόμηση σχέσεων συνεργασίας των δύο λαών. Φέτος, το 2004, συνδιοργανώνουμε το φεστιβάλ ελληνοτουρκικής φιλίας της Τενέδου και παίρνουμε μέρος στη δημιουργία μιας νέας Μ.Κ.Ο. ελληνοτουρκικής φιλίας. Για τη συμβολή τους αυτή στην υπόθεση της ελληνοτουρκικής προσέγγισης οι ΓΤΚ τιμήθηκαν με το βραβείο ελληνοτουρκικής φιλίας Ιπεκτσι.

Νότιος Λίβανος, Αζερμπαϊτζάν, Ιορδανία, Αίγυπτος, Βενεζουέλα, Αιθιοπία, Ιράκ είναι μερικά από τα προγράμματα που εκπονήθηκαν από τους ΓΤΚ.

Ε) Η προσήλωση των ΓΤΚ στην υπόθεση της υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους έφερε σταθερά στην πρώτη γραμμή κάθε μεγάλου αγώνα για τα δικαιώματα των αδύναμων λαών και των εγκαταλελειμμένων πληθυσμών. Με συνέπεια και σοβαρότητα, χωρίς προκαταλήψεις ή στείρους εθνικισμούς, χωρίς εξάρσεις υπερασπίζονται με τον καλύτερο τρόπο τα δικαιώματα των αδύνατων και αδικημένων για υγεία, παιδεία, ασφάλιση και γενικά ίσα δικαιώματα. Η συνεπής και τεκμηριωμένη στάση τους αναγνωρίζεται από όλους και γι' αυτό η μαρτυρία και η καταγγελία τους έχει βαρύτητα και εγκυρότητα.

ΣΤ) Οι Μ.Κ.Ο. έχουν πια σήμερα μια θεσμοθετημένη παρουσία στο διεθνές γίγνεσθαι. Η θέση που έχουν και ο ρόλος που διαδραματίζουν στη διεθνή πολιτική σκακιέρα είναι αναμφισβήτητες παράμετροι. Στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης οι Μ.Κ.Ο. γίνονται δεκτές και εξετάζονται πλέον ως επίσημοι φορείς δράσης στις διεθνείς σχέσεις. Έχουν αναπτύξει εναλλακτικές των οποίων

οι ομάδες-στόχοι είναι οι περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες και οι περισσότερο ευάλωτες γεωγραφικές περιοχές. Τα συγκριτικά πλεονεκτήματά τους, όπως η ταχύτητα με την οποία δρουν, η ευελιξία τους οι καινοτόμες δράσεις και οι φιλικές προς το περιβάλλον τεχνολογίες, έχουν αξιολογηθεί θετικά από τους διεθνείς οργανισμούς, τα κράτη και τους επίσημους χορηγούς διεθνούς αναπτυξιακής και ανθρωπιστικής βοήθειας. Έτσι έχουν γίνει αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής παροχής βοήθειας εκ μέρους των χορηγών αυτών. Αυτό βέβαια οδηγεί σε ερωτηματικά σχετικά με τον βαθμό ανεξαρτησίας που διαθέτουν στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων και της ανάπτυξης των πολιτικών τους. Γι' αυτόν τον λόγο οι Μ.Κ.Ο. αναζητούν τρόπους χρηματοδότησης οι οποίοι να μειώνουν την εξάρτησή τους από τους κρατικούς φορείς και τους μηχανισμούς χορήγησης της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας. Επίσης, αναπτύσσουν δραστηριότητες, όπως η σύσταση δικτύου, η αναπτυξιακή εκπαίδευση, η ευαισθητοποίηση των πολιτών και η άσκηση πίεσης προς τα επίσημα όργανα σχεδιασμού και άσκησης πολιτικών. Αυτές οι δραστηριότητες δίνουν στις Μ.Κ.Ο. τη δυνατότητα να εκφράζουν εναλλακτική πρόταση σε ζητήματα διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναπτύξει ένα δυναμικό και ευέλικτο σχήμα συνεργασίας με τις Μ.Κ.Ο. το οποίο όμως φοβόμαστε ότι θα χρησιμοποιήσει και μοιραία θα τείνει να τις ενσωματώσει στις πολιτικές της. Αυτό θα εξαρτηθεί από την αντίσταση των Μ.Κ.Ο. και την ανάστροφη πίεση που θα ασκήσουν αυτές στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ανάγκες και οι αιτίες που κάνουν την παρουσία των Μ.Κ.Ο. σε διάφορα μέρη του πλανήτη απαραίτητη αυξάνονται και γι' αυτό ο ρόλος τους συνεχώς αναβαθμίζεται. Όμως, αναρωτιέται κανείς, πρέπει να αναβαθμίζεται συνεχώς ο ρόλος τους ή να σταματήσει πριν γίνει υπερβολική η ανάμειξή τους στη διεθνή πολιτική σκηνή;

Κατά τη γνώμη των αναλυτών η πρόκληση που θα έχουν να αντιμετωπίσουν στο μέλλον οι Μ.Κ.Ο. θα είναι η υπερβολική ενδυνάμωσή τους, δηλαδή ο ίδιος ο εαυτός τους.